

**РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕДАГОГА ЯК ПРОВІДНИКА ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН
В СИСТЕМІ ОСВІТИ**

Яланська С.П.

Україна, м. Полтава, Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»

Бондаренко А.В.

Україна, м. Полтава, Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»

Сучасний освітній простір потребує креативних фахівців, як володіють професійною компетентністю, педагогічною майстерністю. Ринок праці потребує професіоналів, які здатні до нестандартних рішень, постійно самовдосконалюються, використовують інноваційні технології.

За О.Ф. Волобуєвою, творча компетентність викладача ЗВО – це інтегрована професійно-особистісна характеристика особистості педагога, яка забезпечує ефективність його діяльності в різноманітних ситуаціях педагогічного спілкування в умовах ЗВО. Творча компетентність є системотвірним компонентом у структурі професійної компетентності викладача, визначальним чинником його професіоналізму. Достатній рівень сформованості творчої компетентності забезпечує ефективність педагогічної діяльності [1].

За О.В. Тутолміним, творча компетентність є інтегративною професійно-особистісною характеристикою вчителя, яка забезпечує йому ефективність діяльності в типових та нетрадиційних ситуаціях шкільного життя, є системоутворюючим компонентом у структурі професійно-педагогічної компетентності, фактором становлення професіоналізму майбутнього вчителя. Продуктивності його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування,

особистісної самореалізації, умовою компетентної підтримки творчого розвитку учнів [3].

За результатами опитування вчителів (167 педагогів, різних за фахом, з досвідом роботи більше трьох років), стосовно розвитку професійної компетентності сучасного педагогічного працівника, отримали відповіді, що акцентують увагу на: самовдосконаленні, самовихованні (96,0%); постійному творчому пошуці (93,0%); моральному задоволенні, позитивних емоціях (76,0%); інтуїції (67,0%); глибокому аналізу нової інформації (96,0%); проектуванні та прогнозуванні результатів професійної діяльності (89,0%); прагненні розуміти свої помилки та виправляти їх (98,0%); наполегливості, вольових зусиллях (100%); володінні соціальними навичками (98,0%); працелюбності (89,0%); готовності до експерименту (75,0%); бажанні реалізації компетентностей на практиці (91,0%); високих вимог до власної діяльності (94,0%); постійного пошуку нового (88,0%).

Проведено опитування щодо питання розвитку компетентності сучасного фахівця системи освіти. Отримали відповіді, які включають такі компоненти: прагнення до саморозвитку, самовдосконалення (97,0%); оригінальність, дивергентність мислення, здатність до швидкого здобуття нових компетентностей, сприйнятливість до нового, незвичного (87,0%); здатність легко долати перешкоди, здатність до синтезу та до аналізу, до комбінування, диференціації явищ (92,0%); саморегуляція, здатність зберігати впевненість в умовах невизначеності (69,0%).

На основі ідей про розвиток творчої особистості, професійної компетентності педагога нами розроблено цілісну концепцію розвитку творчої компетентності майбутнього вчителя базисом якої є генетико-психологічна теорія народження, зростання та існування особистості за С.Д. Максименком [4].

Нами окреслено зміст, структуру, засоби розвитку творчої компетентності майбутнього вчителя. За змістом, під *творчою компетентністю* майбутнього вчителя, ми розуміємо найвищий рівень розвитку професійної компетентності, коли людина здійснює професійну діяльність на творчій основі стабільно і неперервно.

Визначено, що *структура розвитку творчої компетентності* майбутнього вчителя базується на основних структурних компонентах професійної компетентності: особистісно-розвивальному; діяльнісно-розвивальному; комунікативному; фаховому; опануванні досвіду. Показниками досягнення творчої компетентності є ціннісно-педагогічна, мотиваційна, психолого-педагогічна, організаційна, методична, дидактична, інформаційна компетенції, вербально-комунікативна, вербально-когнітивна, компетенція самовдосконалення, понятійне та творче мислення [4].

Тренінгова вправа «Мотивація самостійного творчого пошуку» з арт-завданнями.

Мета: створити психологічні умови для розвитку мотиваційної компетенції – показника розвитку творчої компетентності майбутніх учителів.

Необхідний час: в залежності від педагогічної ситуації.

Матеріали: папір, олівець чи ручка, дошка, крейда, метафоричні асоціативні зображення (за О. Тараріною).

Вироблення та прийняття правил роботи.

Орієнтовні правила: кожен із учасників висловлює власну думку, наводить приклади із власного досвіду.

Очікування учасників: на папері учасники пишуть свої очікування від тренінгу, зачитують і прикріплюють на плакаті або очікування пишуть на дошці.

Принципи успішної організації тренінгової вправи: активності учасників тренінгу; мотивації до творчої діяльності; креативності; постійного зворотного зв'язку; активізації дослідницької позиції учасників; оптимізації пізнавальних процесів; партнерського спілкування.

Дайте відповіді на питання:

1) Назвіть найголовніші фактори, що мотивують вас до творчості у освітньому процесі.

Виконання вправи «Сила» з метафоричними асоціативними зображеннями О. Тараріної. Під час виконання завдання кожен учасник освітнього процесу може зробити акцент «для себе» на основних причинах, умовах, засобах, що сприяють розвитку творчої компетентності, досягненню визначеної мети.

2) Які чинники блокують Вашу творчість в освітньому процесі? Чому?

3) Чи існує необхідність майбутньому вчителю постійно перебувати у творчому пошуку?

4) У Вас особисто сформована позитивна стійка мотивація до процесу навчання?

5) Чи знаєте Ви приклади негативної мотивації до майбутньої творчої діяльності серед Ваших однокурсників? Чим вона обумовлена?

6) Мотивація теперішнього. Яку роль вона відіграє у Вашій підготовці як майбутнього фахівця?

7) Мотивація майбутнього. Яку роль відіграє вона у Вашій підготовці як майбутнього фахівця?

Виконання арт-завдання «Міст «Я студент-Я професіонал». Кожен із учасників на листі паперу замальовує міст через водойму, асоціюючи його зі шляхом, який має пройти майбутній професіонал. Й визначає основні «кроки» щоб перейти «міст» й стати фахівцем, який володіє професійною компетентністю на творчому рівні.

8) Існують змістові якості мотивів, пов'язані з характером навчальної діяльності (усвідомленість, самостійність, узагальненість, дієвість, домінування в загальній структурі мотивацій, ступінь поширення на декілька навчальних предметів); які з них домінують у Вас?

9) Існують динамічні якості мотивів, пов'язані з психофізіологічними особливостями людини (стійкість мотиву, його сила й вираженість, здатність

переключитися з одного мотиву на інший, емоційне забарвлення мотивів). А які особливості Ваших якостей?

Підведення підсумків. Кожен із учасників висловлює думку про результативність тренінгу щодо особистих очікувань [4].

Отже, трансформаційні зміни в системі освіти не можливі без творчо компетентних професіоналів.

Література:

1. Волобуєва О. Ф. Творча компетентність викладача вищої школи: психологічний аспект [Електронний ресурс] / О. Ф. Волобуєва // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: електрон. наук. фах. вид. / гол. ред. І. О. Грязнов – Хмельський, 2011. – Вип. 4. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_4/11vofspa.pdf.
2. Максименко С. Д. Психологія учіння людини : генетико-моделюючий підхід : монографія / С. Д. Максименко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 592 с.
3. Тутолмин А. В. Становление и развитие творческой компетентности будущего учителя (на основе системного подхода) : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А. В. Тутолмин ; Чуваш. гос. пед. ун-т. – Чебоксары, 2009. – 42 с.
4. Яланська С. П. Психологічні засади розвитку творчості майбутніх учителів біологічних дисциплін: теорія і практика : монографія / С. П. Яланська ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка – Полтава, 2010. – 332 с.